

УДК 331.45

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ДИНАМІКА ВИРОБНИЧОГО ТРАВМАТИЗМУ У ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Рябенюк Марина Олександрівна к.е.н., доцент

ВТЕІ КНТЕУ

Ryabenka M.

VTEI KNTEU

Анотація: у статті розглядається стан виробничого травматизму в Україні та у світі, наведені результати дослідження динаміки виробничого травматизму у промисловості за 2011-2013 роки, порівнюються показники загального та смертельного травматизму в абсолютних цифрах. Зазначено, що поруч з позитивними змінами у динаміці рівня виробничого травматизму, існує ряд проблем, які потребують втручання держави і відповідних органів державного нагляду за охороною праці. Звертається увага на неповний облік загального травматизму в Україні та недостатній аналіз його причин, що ускладнює оцінку потенційних ризиків нещасних випадків, а відповідно, і розробку ефективних заходів запобігання. Визначено причини виникнення випадкового травматизму на виробництві. Запропоновано заходи щодо запобігання виробничого травматизму та професійних захворювань на підприємствах.

Ключові слова: виробничий травматизм, нещасні випадки на виробництві, безпечні умови праці.

Постановка проблеми

Щороку в Україні на виробництві травмується понад 10 тис. людей, з них гине понад 600 осіб. Оптимістична, на перший погляд, статистика, за якою травматизм на виробництві за роки незалежності України зменшився в десять разів, виявляється не такою вже й оптимістичною, коли аналізуються конкретні цифри.

Як свідчать статистичні дані, на підприємствах, в установах, організаціях України всіх форм власності щоденно травмується в середньому понад 200 працівників, з них близько 30 стають інвалідами і 5-6 осіб одержують травми зі смертельним наслідком. Випадки загибелі людей, зайнятих у суспільному виробництві, в Україні трапляються частіше, ніж у Великій Британії, в 6 разів, і частіше, ніж у Японії – в 5.

При цьому, загальна сума відшкодування шкоди працівникам, які постраждали від нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання, сягає 350...400 млн грн. на рік, що за складних економічних умов сьогодення призводить до накопичення заборгованості з цих виплат і зростання соціальної напруженості в окремих регіонах. Тільки за останні сім років з бюджету Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України на відшкодування шкоди заподіяної працівникові внаслідок ушкодження його здоров'я або в разі його смерті, страхові виплати особам, які перебували на його утриманні, виплачено 14,5 млрд грн. На фоні проблем у сфері охорони праці проблема виробничого травматизму є досить гострою, а зниження його рівня чи не найактуальнішим питанням соціальної політики не тільки нашої держави, а й провідних економічно розвинених країн.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Аналізу стану та динаміки виробничого травматизму в Україні, а також основних

причин його виникнення і негативних наслідків присвячені праці таких науковців: Бондарчука О. О., Деньгіна А. П., Єсищенко А. С., Кундієва Ю. І., Любимова В. Є., Нагорної А. П., Паршенка К. А. та інші.

Постановка завдання

Головною метою цієї роботи є аналіз сучасного стану та динаміки виробничого травматизму у промисловості України, виявлення справжніх його причин та пошук шляхів попередження травматизму на тому чи іншому об'єкті або на виробництві в цілому. Адже, статистичні дані, які відображають реальну ситуацію, при їх детальному аналізі дають підставу для створення безпечних робочих місць за допомогою цільових планів дій в рамках національних програм по безпеці робочих місць. Проте, як свідчить статистика, в Україні рівень виробничого травматизму залишається досить високим, а тому потребують подальшого дослідження фактори, які на нього впливають і способи зменшення їх шкідливої дії.

Виклад основного матеріалу

Виробничий травматизм завдає значної шкоди здоров'ю або викликає смерть робітника і накладає неабиякий тягар на промисловість та систему соціального забезпечення.

Аналіз динаміки виробничого травматизму за окремими видами економічної діяльності показує, що в окремих галузях нагляду він має деяку тенденцію до зниження, але залишається надто високим (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка загального виробничого травматизму за галузями економіки, осіб

Галузь нагляду	2011 рік	2012 рік	2013 рік	Абсолютне відхилення	
				2013-2012	2013-2011
Вугільна	4888	4255	3650	-605	-1238
Гірничорудна та нерудна	354	276	303	27	-51
Нафтогазовидобувна та геологорозвідка	21	31	30	-1	9
Енергетика	202	157	154	-3	-48
Будівництво	477	493	446	-47	-31
Котлонагляд, підйомні споруди	31	37	35	-2	4
Машинобудування	1010	969	881	-88	-129
Металургійна	628	520	508	-12	-120
Хімічна	252	219	231	12	-21
Транспорт	586	580	566	-14	-20
Зв'язок	83	92	67	-25	-16
Газова промисловість	52	67	58	-9	6
Житлово-комунальне господарство	292	279	250	-29	-42
Агропромисловий комплекс	1102	1066	979	-87	-123
Деревообробна промисловість	131	126	119	-7	-12
Легка та текстильна промисловість	37	40	62	22	25
Соціально-культурна сфера та торгівля	1552	1450	1477	27	-75
Разом	11698	10657	9816	-841	-1882

* за даними Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки [1].

Згідно з даними таблиці 1, протягом 2011-2013 років виробничий травматизм мав тенденцію до зниження у вугільній галузі у 2013 році (на 605 осіб) порівняно з 2012 роком та (на 1238 осіб), порівняно з 2011 роком; гірничорудній галузі у 2013 році (на 51 особу) порівняно з 2011 роком; в енергетичній галузі у 2013 році (на 3 особи) порівняно із 2012 роком та (на 48 осіб), порівняно з 2011 роком; будівельній; машинобудівній; металургійній та деяких інших галузях промисловості.

Збільшення рівня смертельного травматизму у 2012 році відбулось на підприємствах таких галузей виробництва: вугільна; гірничорудна та нерудна;будівництво;транспорт;газова промисловість;житлово-комунальне господарство;агропромисловий комплекс. Що загалом призвело до збільшення рівня смертельного травматизму на 41 особу [5].

У 2013 році спостерігалось зменшення виробничого травматизму у вугільній галузі (на 40 осіб порівняно з 2012 та на 10 осіб порівняно з 2011 роком); у гірничорудній та нерудній галузях кількість смертей збільшилася на 6 осіб порівняно з минулим роком; у будівельній сфері відбулося зменшення виробничого травматизму зі смертельними наслідками на 19 осіб; у транспортній галузі показник смертності дорівнював рівню 2011 року; натомість збільшилася кількість травмованих у газовій промисловості (на 6 осіб); у житлово-комунальному господарстві (на 9 осіб) та у агропромисловому комплексі (на 7 осіб) (рис. 1).

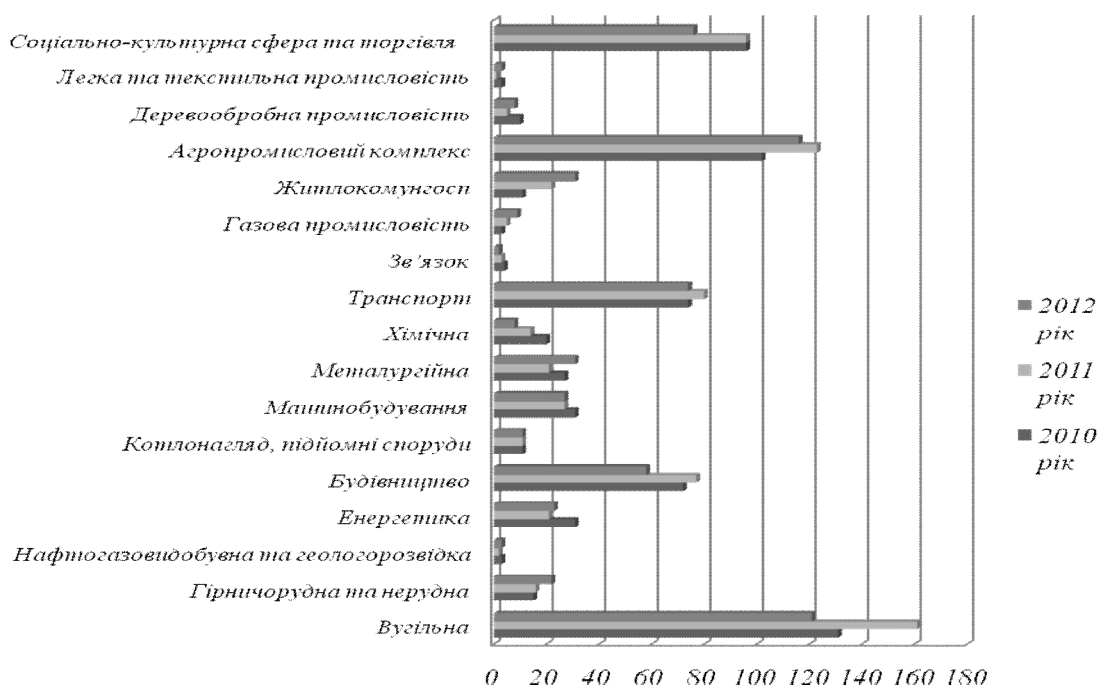

Рис. 1. Динаміка випадків смертельного травматизму за галузями економіки за 2010-2012 роки, осіб

* за даними Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки [1].

Рівень загального виробничого травматизму в цілому по Україні у 2013 році становив 9816 випадків і зменшився порівняно з 2012 роком на 841 випадок і 1882 випадки порівняно з 2011 роком. Що стосується регіонів України, то протягом 2011-2013 років рівень загального травматизму зріс в 5 областях: Одеській, Дніпропетровській, Харківській,

Хмельницькій та Київській області. Найбільше зниження загального травматизму в Житомирській, Львівській та Кіровоградській [1].

Проведений за даними роботи аналіз нещасних випадків дає можливість класифікувати три основних види причин виробничого травматизму: організаційні, технічні, психофізіологічні та інші.

Аналіз показує, що більшість нещасних випадків відбувається з організаційних причин, які потрібно усунути силами самих організацій. Аналізуючи залежність між кількістю випадків загального виробничого травматизму і травматизму зі смертельними наслідками спостерігається наступна залежність: кількість травмованих знижується більш швидкими темпами, ніж тих, хто загинув. Протягом 2006-2011 років коефіцієнт смертності залишається майже на постійному рівні 6 %. Позитивною є його динаміка у бік зменшення. Порівняно з іншими країнами в Україні коефіцієнт частоти смертельного травматизму знаходиться на рівні постсоціалістичних країн і є вищим, ніж у країнах Західної Європи.

Висновки і пропозиції

Отже, наведені дані показують, що поруч з позитивними змінами у динаміці загального рівня виробничого травматизму в більшості галузей економіки України, існує ряд проблем, які потребують втручання держави і відповідних органів державного нагляду за охороною праці. Саме тому, задля запобігання виробничому травмуванню, підвищення рівня безпеки виробництва роботодавцям у першу чергу потрібно: забезпечити функціонування на підприємстві системи управління охороною праці; своєчасно виявляти можливості виникнення небезпечних ситуацій на виробництві, попереджувати працюючих про їхню наявність; усувати причини, що призводять до нещасних випадків; забезпечити навчання та перевірку знань з питань охорони праці працівників, у тому числі працівників, які зайняті на роботах з підвищеною небезпекою; забезпечити дотримання працівниками вимог виробничої та трудової дисципліни; здійснювати контроль за дотриманням працівниками вимог законодавчих та нормативно-правових актів з охорони праці.

Список літератури

1. Державна служба гірничого нагляду та промислової безпеки оперативна інформація. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dnop.gov.ua/index.php/uk/operativna-informatsiya/travmatizm>
2. Деньгін А. П. Дослідження впливу тіншового ринку праці на стан виробничого травматизму в Україні / А. П. Деньгін, Т. М. Таїрова // Охорона праці. – 2012. – № 4. – С. 50-53.
3. Єсипенко А. С. Дослідження тенденцій виробничого травматизму як основа розробки механізмів його профілактики / А. С. Єсипенко, Т. М. Таїрова // Охорона праці. – 2011. – № 1. – С. 20-33.
4. Кундієв Ю. І. Проблема виробничого травматизму в глобальному вимірі та стан в Україні / Ю. І. Кундієв, А. М. Нагорна, Л. О. Добровольський // Український журнал з проблем медицини праці. – 2010. – № 1 (21). – С. 3-8.
5. Любимов В. Є. Аналіз динаміки та стану виробничого травматизму у промисловості за перше півріччя 2012 року / В. Є. Любимов, К. А. Паршенко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2012. – № 5. – С. 30-34.

References

1. Derzhavna sluzhba hirnychoho Nahlyadu ta PROMYSLOVOYI bezpeky operatyvna informatsiya. - [Elektronnyy resurs] . - Rezhym dostupu : <http://dnop.gov.ua/index.php/uk/operativna-informatsiya/travmatizm>
2. Dyenhin A. P. Doslidzhennya vplyvu tinovoho praysy pratsi na stan vyrobnychoho travmatyzmu v Ukrayini / A. P. Dyenhin , T. M. Tairova // Okhorona pratsi . - 2012 . - № 4 . - S. 50-53 .

3. Yesypenko A. S. *Doslidzhennya tendentsiy vyrobnychoho travmatyzmu yak osnova rozrobky mekhanizmiv eho profilaktiki* / A. S. Yesypenko , T. M. Tairova // *Okhorona pratsi* . - 2011. - № 1 . - S. 20-33 .
4. Kundiyev YU. I. *Problema vyrobnychoho travmatyzmu v hlobalnomu vimiri ta stan v Ukrayini* / YU. I . Kundiyev , A. M. Nahorna , L. O. Dobrovolskyu // *Ukrayinskyy zhurnal z problem medytsyny pratsi* . - 2010 . - № 1 (21). - S. 3-8 .
5. Lyubymov V. YE . *Analiz Dynamiky ta stanu vyrobnychoho travmatyzmu u promislivosti za pershe pivrichchya 2012 roku* / V. YE . Lyubymov , K. A. Parshenko // *Visnyk Khmelnytskoho natsyonalnoho UNIVERSYTETU* . - 2012 . - № 5 . - S. 30-34 .

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ДИНАМИКА ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ТРАВМАТИЗМА В ПРОМЫШЛЕННОСТИ УКРАИНЫ

Аннотация: в статье рассматривается состояние производственного травматизма в Украине и в мире, приведены результаты исследования динамики производственного травматизма в промышленности за 2011-2013 годы, сравниваются показатели общего и смертельного травматизма в абсолютных цифрах. Отмечено, что рядом с позитивными изменениями в динамике уровня производственного травматизма, существует ряд проблем, которые требуют вмешательства государства и соответствующих органов государственного надзора за охраной труда. Обращается внимание на неполный учет общего травматизма в Украине и недостаточный анализ его причин, что затрудняет оценку потенциальных рисков несчастных случаев, а соответственно, и разработку эффективных мер предупреждения. Определены причины возникновения случайного травматизма на производстве. Предложены мероприятия по предотвращению производственного травматизма и профессиональных заболеваний на предприятиях.

Ключевые слова: производственный травматизм, несчастные случаи на производстве, безопасные условия труда.

THE MODERN STATE AND DYNAMICS OF PRODUCTIVE TRAUMATISM IN INDUSTRY OF UKRAINE

Summary: this article discusses the state of occupational injuries in Ukraine and worldwide, the results of the study of the dynamics in the industry for 2011-2013 years, absolute numbers of general injuries rates and lethal injuries rates are compared. It is noted that a number of positive changes in the dynamics of the level of occupational injuries, there are a number of problems that require state intervention and the relevant organs of state oversight of safety. The article highlights incomprehensive accounting of general injuries rates and analysis of its factors that impede assessment of potential accidents` risks and appropriate prevention plans development. Determine the cause of accidental injuries in the workplace. The measures for the prevention of occupational injuries and illnesses in the workplace.

Keywords: injuries, accidents at work, safe working conditions.